Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 16ης Απριλίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 2005/36/ΕΚ — Άρθρο 10 — Αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων — Πρόσβαση στο επάγγελμα του αρχιτέκτονα — Τίτλοι που δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα V, σημείο 5.7.1 — Έννοια της φράσεως "συγκεκριμένοι και εξαιρετικοί λόγοι" και του όρου "αρχιτέκτονας"»

Στην υπόθεση C-477/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundesverwaltungsgericht (Γερμανία) με απόφαση της 10ης Ιουλίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Σεπτεμβρίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Eintragungsausschuss bei der Bayerischen Architektenkammer

κατά

Hans Angerer,

παρισταμένων των:

Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht,

Landesanwaltschaft Bayern als Vertreter des öffentlichen Interesses,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του τετάρτου τμήματος, K. Jürimäe (εισηγήτρια), J. Malenovský και A. Prechal, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: M. Aleksejev, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 9ης Ιουλίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Eintragungsausschuss bei der Bayerischen Architektenkammer, εκπροσωπούμενη από τους A. Graf von Keyserlingk και J. Buntrock, Rechtsanwälte,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— ο H. Angerer, εκπροσωπούμενος από τον H. Olschewski, Rechtsanwalt,

— η Landesanwaltschaft Bayern als Vertreter des öffentlichen Interesses, εκπροσωπούμενη από τους C. Zappel και R. Käb,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Möller,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Bulterman και M. de Ree,

— η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις R. Haţieganu και A. Vacaru,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Braun και H. Støvlbæk,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 5ης Νοεμβρίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 10, στοιχείο γ', της οδηγίας 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων (ΕΕ L 255, σ. 22, και διορθωτικά ΕΕ 2007, L 271, σ. 18, και ΕΕ 2008, L 93, σ. 28), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 279/2009 της Επιτροπής, της 6ης Απριλίου 2009 (ΕΕ L 93, σ. 11, στο εξής: οδηγία 2005/36).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Eintragungsausschuss bei der Bayerischen Architektenkammer (επιτροπής εγγραφών του Επιμελητηρίου Αρχιτεκτόνων του ομόσπονδου κράτους της Βαυαρίας, στο εξής: Bayerische Architektenkammer) και του H. Angerer σχετικά με την αίτηση εγγραφής του δευτέρου στο μητρώο του Επιμελητηρίου Αρχιτεκτόνων του ομόσπονδου κράτους της Βαυαρίας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Με την οδηγία 2005/36 καταργήθηκε η οδηγία 85/384/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Ιουνίου 1985, για την αμοιβαία αναγνώριση των πτυχίων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων στον τομέα της αρχιτεκτονικής και τη θέσπιση μέτρων για τη διευκόλυνση της πραγματικής άσκησης του δικαιώματος εγκατάστασης και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (ΕΕ L 223, σ. 15).

4 Οι αιτιολογικές σκέψεις 17, 19 και 28 της οδηγίας 2005/36 έχουν ως εξής:

«(17) Με σκοπό να ληφθεί υπόψη το σύνολο των περιπτώσεων για τις οποίες δεν υπάρχουν ακόμη διατάξεις σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, το γενικό σύστημα θα πρέπει να επεκταθεί στις περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από συγκεκριμένο καθεστώς, είτε διότι το οικείο επάγγελμα δεν εμπίπτει σε ένα από τα εν λόγω καθεστώτα είτε διότι, παρά το γεγονός ότι το επάγγελμα εμπίπτει σε συγκεκριμένο καθεστώς, ο αιτών, για κάποιον συγκεκριμένο και έκτακτο λόγο, δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να υπαχθεί σε αυτό.

[...]

(19) Η ελεύθερη κυκλοφορία και η αμοιβαία αναγνώριση των τίτλων εκπαίδευσης [...] αρχιτέκτονα θα πρέπει να στηρίζονται στη θεμελιώδη αρχή της αυτόματης αναγνώρισης των τίτλων εκπαίδευσης βάσει συντονισμού των ελάχιστων όρων εκπαίδευσης. [...]

[...]

(28) Το πεδίο εφαρμογής των εθνικών κανονιστικών ρυθμίσεων στον τομέα της αρχιτεκτονικής και σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων του αρχιτέκτονα εμφανίζει ιδιαίτερη ποικιλία. Στα περισσότερα κράτη μέλη, οι δραστηριότητες του τομέα της αρχιτεκτονικής ασκούνται, de jure ή de facto, από άτομα που φέρουν τον τίτλο του αρχιτέκτονα μόνο ή συνοδευόμενο από άλλο τίτλο, χωρίς ωστόσο τα πρόσωπα αυτά να έχουν το μονοπώλιο άσκησης των εν λόγω δραστηριοτήτων, εκτός εάν υπάρχουν αντίθετες νομοθετικές διατάξεις. Οι συγκεκριμένες δραστηριότητες, ή ορισμένες από αυτές, μπορούν επίσης να ασκούνται από άλλους επαγγελματίες, ιδίως από μηχανικούς οι οποίοι έχουν αποκτήσει ιδιαίτερη εκπαίδευση στον τομέα της κατασκευής ή της οικοδομικής τέχνης. Για λόγους απλούστευσης της παρούσας οδηγίας, κρίνεται σκόπιμη η αναφορά στην έννοια "αρχιτέκτονας", προκειμένου να καθοριστεί το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων σχετικά με την αυτόματη αναγνώριση των τίτλων εκπαίδευσης, με την επιφύλαξη των λεπτομερειών των εθνικών κανονιστικών ρυθμίσεων που διέπουν τις εν λόγω δραστηριότητες.»

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο», προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους κανόνες σύμφωνα με τους οποίους το κράτος μέλος που εξαρτά την πρόσβαση σε νομοθετικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα ή την άσκησή του, στην επικράτειά του, από την κατοχή καθορισμένων επαγγελματικών προσόντων (στο εξής αναφερόμενο ως "κράτος μέλος υποδοχής") αποδέχεται ως επαρκή προϋπόθεση για την πρόσβαση στο συγκεκριμένο επάγγελμα και την άσκησή του τα επαγγελματικά προσόντα που έχουν αποκτηθεί σε ένα ή περισσότερα άλλα κράτη μέλη (στο εξής αναφερόμενα ως "κράτη μέλη καταγωγής") και τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα στον κάτοχο των εν λόγω προσόντων να ασκεί εκεί το ίδιο επάγγελμα.»

6 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι:

«Η αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων από το κράτος μέλος υποδοχής παρέχει τη δυνατότητα στον δικαιούχο να αποκτά, στο εν λόγω κράτος μέλος, πρόσβαση στο ίδιο επάγγελμα με εκείνο για το οποίο διαθέτει τα προσόντα στο κράτος μέλος καταγωγής και να το ασκεί στο κράτος μέλος υποδοχής υπό τις ίδιες προϋποθέσεις όπως και οι υπήκοοί του.»

7 Ο τίτλος ΙΙΙ της οδηγίας 2005/36, ο οποίος τιτλοφορείται «Ελευθερία εγκατάστασης», περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια. Στο κεφάλαιο Ι αυτού του τίτλου ΙΙΙ, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενικό σύστημα αναγνώρισης των τίτλων εκπαίδευσης», το άρθρο 10 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Το παρόν κεφάλαιο εφαρμόζεται σε όλα τα επαγγέλματα που δεν καλύπτονται από τα κεφάλαια ΙΙ και ΙΙΙ του παρόντος τίτλου, καθώς και στις ακόλουθες περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών, για συγκεκριμένους και εξαιρετικούς λόγους, δεν πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στα ανωτέρω κεφάλαια:

α) για τις δραστηριότητες του παραρτήματος IV, όταν ο μετανάστης δεν πληροί τις απαιτήσεις των άρθρων 17, 18 και 19·

β) για ιατρούς βασικής εκπαίδευσης, ειδικευμένους ιατρούς, νοσοκόμους υπεύθυνους για γενική περίθαλψη, οδοντιάτρους, ειδικευμένους οδοντιάτρους, κτηνιάτρους, μαίες/μαιευτές, φαρμακοποιούς και αρχιτέκτονες, όταν ο μετανάστης δεν πληροί τις απαιτήσεις ουσιαστικής και νόμιμης επαγγελματικής άσκησης που αναφέρονται στα άρθρα 23, 27, 33, 37, 39, 43 και 49·

γ) για αρχιτέκτονες, όταν ο μετανάστης είναι κάτοχος τίτλου εκπαίδευσης που δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα V, σημείο 5.7·

δ) υπό την επιφύλαξη των άρθρων 21, παράγραφος 1, 23 και 27, για ιατρούς, νοσοκόμους, οδοντιάτρους, κτηνιάτρους, μαίες/μαιευτές, φαρμακοποιούς και αρχιτέκτονες, οι οποίοι είναι κάτοχοι τίτλου εκπαίδευσης ειδικότητος και οι οποίοι πρέπει να έχουν λάβει μέρος στην εκπαίδευση για την απόκτηση τίτλου εκ των περιλαμβανομένων στο παράρτημα V, σημεία 5.1.1, 5.2.2, 5.3.2, 5.4.2, 5.5.2, 5.6.2 και 5.7.1, αποκλειστικά και μόνο για την αναγνώριση της συγκεκριμένης ειδικότητας·

ε) για νοσοκόμους υπεύθυνους για γενική περίθαλψη και ειδικευμένους νοσοκόμους οι οποίοι είναι κάτοχοι τίτλου εκπαίδευσης ειδικότητος και οι οποίοι έχουν λάβει μέρος στην εκπαίδευση για την απόκτηση τίτλου εκ των περιλαμβανομένων στο παράρτημα V, σημείο 5.2.2, όταν ο μετανάστης ζητεί αναγνώριση σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο οι σχετικές επαγγελματικές δραστηριότητες ασκούνται από ειδικευμένους νοσοκόμους που δεν έχουν εκπαιδευθεί ως νοσοκόμοι υπεύθυνοι για γενική περίθαλψη·

στ) για ειδικευμένους νοσοκόμους που δεν έχουν εκπαιδευθεί ως νοσοκόμοι υπεύθυνοι για γενική περίθαλψη, όταν ο μετανάστης ζητεί αναγνώριση σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο οι σχετικές επαγγελματικές δραστηριότητες ασκούνται από νοσοκόμους υπεύθυνους για γενική περίθαλψη, ειδικευμένους νοσοκόμους που δεν έχουν εκπαιδευθεί ως νοσοκόμοι υπεύθυνοι για γενική περίθαλψη ή ειδικευμένους νοσοκόμους οι οποίοι είναι κάτοχοι τίτλου εκπαίδευσης ειδικότητος και οι οποίοι έχουν λάβει μέρος στην εκπαίδευση για την απόκτηση τίτλου εκ των περιλαμβανομένων στο παράρτημα V, σημείο 5.2.2·

ζ) για τους μετανάστες που πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 3, παράγραφος 3.»

8 Στο κεφάλαιο ΙΙΙ του τίτλου ΙΙΙ της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αναγνώριση βάσει του συντονισμού των ελάχιστων προϋποθέσεων εκπαίδευσης», το άρθρο 21 της ιδίας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αρχή της αυτόματης αναγνώρισης», προβλέπει στην παράγραφό του 1:

«Κάθε κράτος μέλος αναγνωρίζει τους τίτλους εκπαίδευσης [...] ως αρχιτέκτονα, οι οποίοι [διαλαμβάνονται] στο παράρτημα V, [σημείο 5.7.1], εφόσον πληρούν τους ελάχιστους όρους εκπαίδευσης [οι οποίοι διαλαμβάνονται στο άρθρο 46], παρέχοντάς τους την ίδια ισχύ, όσον αφορά την ανάληψη και την άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων στην επικράτειά του, με τους τίτλους εκπαίδευσης που χορηγεί το ίδιο.

Οι εν λόγω τίτλοι εκπαίδευσης πρέπει να χορηγούνται από τους αρμόδιους φορείς των κρατών μελών και να συνοδεύονται, ενδεχομένως, από τα πιστοποιητικά που [διαλαμβάνονται] στο παράρτημα V, σημεί[ο] 5.7.1.

[...]»

9 Το άρθρο 46 της οδηγίας 2005/36, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εκπαίδευση αρχιτέκτονα», ορίζει στην παράγραφό του 1 τα εξής:

«Συνολικά, η εκπαίδευση αρχιτέκτονα περιλαμβάνει τουλάχιστον είτε τέσσερα έτη σπουδών πλήρους παρακολούθησης, είτε έξι έτη σπουδών, εκ των οποίων τουλάχιστον τρία έτη πλήρους παρακολούθησης, σε πανεπιστήμιο ή ανάλογο εκπαιδευτικό ίδρυμα και πιστοποιείται με την επιτυχία σε εξέταση πανεπιστημιακού επιπέδου.

Η εν λόγω εκπαίδευση, που πρέπει να είναι πανεπιστημιακού επιπέδου και της οποίας το πρωταρχικό στοιχείο συνιστά η αρχιτεκτονική, πρέπει να διατηρεί την ισορροπία μεταξύ των θεωρητικών και πρακτικών πτυχών της εκπαίδευσης στον τομέα της αρχιτεκτονικής και να παρέχει την εγγύηση ότι ο ενδιαφερόμενος έχει αποκτήσει τις ακόλουθες γνώσεις και δεξιότητες:

[...]».

10 Το άρθρο 48 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων αρχιτέκτονα», ορίζει στην παράγραφό του 1 τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, επαγγελματικές δραστηριότητες του αρχιτέκτονα είναι οι δραστηριότητες που ασκούνται συνήθως βάσει του επαγγελματικού τίτλου του αρχιτέκτονα.»

11 Στο παράρτημα V, σημείο 5.7.1, της ιδίας οδηγίας απαριθμούνται, για κάθε κράτος μέλος, οι τίτλοι εκπαιδεύσεως που καθιστούν δυνατή την πρόσβαση στο επάγγελμα του αρχιτέκτονα, οι φορείς που δύνανται να χορηγούν τους τίτλους αυτούς, καθώς και τα επιπλέον πιστοποιητικά που συνοδεύουν τους εν λόγω τίτλους.

Το γερμανικό δίκαιο

12 Σύμφωνα με το γερμανικό Σύνταγμα, το εφαρμοστέο δίκαιο όσον αφορά το επάγγελμα του αρχιτέκτονα εμπίπτει, στη Γερμανία, στη νομοθετική αρμοδιότητα των Länder [ομόσπονδων κρατών]. Το άρθρο 4 του νόμου του ομόσπονδου κράτους της Βαυαρίας περί επιμελητηρίου αρχιτεκτόνων της Βαυαρίας και επιμελητηρίου πολιτικών μηχανικών της Βαυαρίας (Gesetz über die Bayerische Architektenkammer und die Bayerische Ingenieurekammer-Bau), της 9ης Μαΐου 2007 (*GVBl.*, σ. 308, στο εξής: BauKaG), ορίζει ότι:

«[...]

(2) Εγγράφεται στο μητρώο αρχιτεκτόνων, κατόπιν αιτήσεως, όποιος

1. κατοικεί ή διαμένει στη Βαυαρία ή ασκεί εντός αυτής το μεγαλύτερο μέρος των επαγγελματικών δραστηριοτήτων του·

2. συμμετείχε επιτυχώς στις τελικές εξετάσεις μετά το πέρας

   a) κύκλου σπουδών πλήρους παρακολουθήσεως τουλάχιστον τετραετούς διάρκειας όσον αφορά τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 3, παράγραφος 1, μαθήματα του επιστημονικού τομέα της αρχιτεκτονικής (οικοδομές) ή

   b) κύκλου σπουδών πλήρους παρακολουθήσεως τουλάχιστον τριετούς διάρκειας όσον αφορά τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 3, μαθήματα του επιστημονικού τομέα της αρχιτεκτονικής εσωτερικών χώρων ή τοπίων,

   σε γερμανικό πανεπιστήμιο, σε γερμανική δημόσια ή αναγνωρισμένη από το κράτος Σχολή Μηχανικών (ακαδημία) ή σε ισότιμο προς τα ανωτέρω γερμανικό εκπαιδευτικό ίδρυμα και

3. πραγματοποίησε εν συνεχεία πρακτική άσκηση επί δύο τουλάχιστον έτη στον οικείο επιστημονικό τομέα.

Ο χρόνος της διετούς πρακτικής ασκήσεως περιλαμβάνει και τη συμμετοχή σε προγράμματα διαρκούς επαγγελματικής καταρτίσεως και μετεκπαιδεύσεως τα οποία διοργανώνει το Επιμελητήριο Αρχιτεκτόνων στον τομέα του τεχνικού και οικονομικού σχεδιασμού και στον τομέα του δικαίου που διέπει τις οικοδομικές κατασκευές.

[...]

(5) Οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 2, πρώτη περίοδος, και σημεία 2, στοιχείο a, και 3, συντρέχουν επίσης οσάκις υπήκοος κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή συμβαλλομένου κράτους στη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο δεν πληροί, για συγκεκριμένους και εξαιρετικούς λόγους κατά την έννοια του άρθρου 10, στοιχεία β', γ', δ' και ζ', της οδηγίας [2005/36], τις προϋποθέσεις για την αναγνώριση των τίτλων εκπαιδεύσεως βάσει του συντονισμού των ελαχίστων προϋποθέσεων εκπαιδεύσεως κατά την έννοια της οδηγίας [2005/36], εφόσον κατά τα λοιπά συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 13 της οδηγίας [2005/36]· πρόκειται επομένως για εξομοιούμενη εκπαίδευση κατά την έννοια του άρθρου 12 της οδηγίας [2005/36]. [...]

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13 Από τον Μάρτιο του 2007, ο H. Angerer, Γερμανός υπήκοος, ασκεί στην Αυστρία δραστηριότητα «αρχιτεχνίτη οικοδομών/ προγραμματισμού και τεχνικού υπολογισμού [κατ' ουσίαν και εφεξής: εργολάβου υπομηχανικού]». Διαμένει τόσο στη Βαυαρία όσο και στην Αυστρία. Στις 25 Απριλίου 2008, ο H. Angerer υπέβαλε στο Bayerische Architektenkammer αίτηση εγγραφής στο μητρώο αλλοδαπών παρόχων υπηρεσιών που τηρεί το Επιμελητήριο Αρχιτεκτόνων του ομόσπονδου κράτους της Βαυαρίας.

14 Κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως αυτής, κατείχε στην Αυστρία, κατόπιν επιτυχούς συμμετοχής σε εξετάσεις, άδεια ασκήσεως επαγγέλματος εργολάβου. Διέθετε επίσης, στη Γερμανία ή στην Αυστρία, αναλόγως της περιπτώσεως, και άλλους επαγγελματικούς τίτλους, αποκτηθέντες κατόπιν εξετάσεων πιστοποιήσεως επαγγελματικής καταρτίσεως και/ή για την απόκτηση αδείας ασκήσεως επαγγέλματος, συγκεκριμένα δε του βαφέα και λουστραδόρου, του οικονομικού διαχειριστή βιοτεχνίας, του γυψαδόρου (τεχνίτη επιχρισμάτων), του συμβούλου επί ενεργειακών θεμάτων και του οικοδόμου.

15 Με απόφαση της 18ης Ιουνίου 2009, το Bayerische Architektenkammer απέρριψε την αίτηση εγγραφής που είχε υποβάλει ο H. Angerer. Αντιθέτως, με απόφαση της 17ης Μαρτίου 2010, το Bayerische Ingenieurkammer Bau (Επιμελητήριο Πολιτικών Μηχανικών της Βαυαρίας) τον ενέγραψε σε μητρώο που είχε καταρτισθεί σύμφωνα με το άρθρο 61, παράγραφος 7, του βαυαρικού οικοδομικού κώδικα (Bayerische Bauordnung), παρέχοντάς του επομένως το δικαίωμα να εκπονεί κατασκευαστικές μελέτες στη Βαυαρία. Ο H. Angerer δεν υπόκειται, ως εκ τούτου, σε κανέναν περιορισμό κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων «εργολάβου υπομηχανικού» για τις οποίες διαθέτει τα προσόντα στην Αυστρία.

16 Κατόπιν προσφυγής την οποία άσκησε ο H. Angerer κατά της από 18 Ιουνίου 2009 αποφάσεως περί απορρίψεως της αιτήσεώς του εγγραφής, το Bayerisches Verwaltungsgericht (διοικητικό πρωτοδικείο του ομόσπονδου κράτους της Βαυαρίας), με απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2009, ακύρωσε την ως άνω απόφαση και υποχρέωσε το Bayerische Architektenkammer να εγγράψει τον H. Angerer στο μητρώο αλλοδαπών παρόχων υπηρεσιών.

17 Το Bayerische Architektenkammer άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (διοικητικό εφετείο του ομόσπονδου κράτους της Βαυαρίας). Κατά την ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου διαδικασία, κατόπιν υποδείξεως εκ μέρους του δικαστηρίου

και με τη σύμφωνη γνώμη του Bayerische Architektenkammer, ο H. Angerer τροποποίησε το αρχικό του αίτημα, ζητώντας συγκεκριμένα πλέον την εγγραφή στο μητρώο αρχιτεκτόνων του Επιμελητηρίου, αντί της εγγραφής στο μητρώο των αλλοδαπών παρόχων υπηρεσιών.

18 Με απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2011, το Bayerischer Verwaltungsgerichtshof δέχθηκε το νέο αίτημα του H. Angerer, για τον λόγο ότι πληρούνταν οι κατά το άρθρο 20, παράγραφος 5, του BauKaG προϋποθέσεις για την εγγραφή στο μητρώο αρχιτεκτόνων του Επιμελητηρίου.

19 Το Bayerische Architektenkammer άσκησε αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Το δικαστήριο αυτό επισημαίνει ότι το άρθρο 4, παράγραφος 5, του BauKaG σκοπεί στη μεταφορά της οδηγίας 2005/36 στη γερμανική έννομη τάξη. Η διάταξη αυτή παραπέμπει, ειδικότερα, στο άρθρο 10, στοιχείο γ′, της εν λόγω οδηγίας. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, επομένως, ότι, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί, καθοριστική σημασία έχει να διευκρινισθούν οι προϋποθέσεις που επιβάλλονται με το άρθρο 10, στοιχείο γ′, της εν λόγω οδηγίας και να οριοθετηθεί το σημασιολογικό περιεχόμενο των εννοιών των «συγκεκριμένων και εξαιρετικών λόγων» και του «αρχιτέκτονα» που διαλαμβάνονται στο άρθρο αυτό.

20 Αφενός, όσον αφορά την έννοια των «συγκεκριμένων και εξαιρετικών λόγων», το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι απαριθμούμενες στο άρθρο 10, στοιχεία β′ έως δ′ και ζ′, της οδηγίας 2005/36 περιπτώσεις δεν συνιστούν αφεαυτών «συγκεκριμένους και εξαιρετικούς λόγους», κατά την έννοια του άρθρου 10 της οδηγίας αυτής, αλλά ότι ο αιτών πρέπει επιπλέον να επικαλείται και να αποδεικνύει ευρύτερους λόγους, οι οποίοι αφορούν, επί παραδείγματι, το προσωπικό βιογραφικό του και εξαιτίας των οποίων δεν πληροί τις προϋποθέσεις που καθιστούν δυνατή την αυτόματη αναγνώριση των τίτλων εκπαιδεύσεως βάσει του συντονισμού των ελάχιστων προϋποθέσεων εκπαιδεύσεως, κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας.

21 Αφετέρου, όσον αφορά το περιεχόμενο της έννοιας «αρχιτέκτονας», το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά το αυστριακό δίκαιο, ο εργολάβος υπομηχανικός μπορεί να εκπονεί μελέτες σχεδιασμού κτιρίων, έργων αρμοδιότητας πολιτικού μηχανικού και λοιπών οικοδομικών έργων, να πραγματοποιεί όλους τους σχετικούς υπολογισμούς, να επιβλέπει τα έργα και να τα υλοποιεί, καθώς και να επιβλέπει την κατεδάφιση τέτοιων κατασκευών. Τα προσόντα αυτά τα διαθέτουν τόσο οι εργολάβοι υπομηχανικοί όσο και οι αρχιτέκτονες. Αντιθέτως, κατά το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να εξετασθεί αν η έννοια «αρχιτέκτονας», κατά το άρθρο 10, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2005/36, προϋποθέτει ότι, στο κράτος μέλος καταγωγής του, ο διακινούμενος εργαζόμενος άσκησε, πέραν των τεχνικών δραστηριοτήτων σχεδιασμού, επιβλέψεως και υλοποιήσεως, δραστηριότητες που εμπίπτουν στον τομέα του καλλιτεχνικού και οικονομικού σχεδιασμού κτιρίων, πολεοδομικές δραστηριότητες ή δραστηριότητες συντηρήσεως μνημείων, ή ότι είχε τη δυνατότητα να τις ασκήσει μετά το πέρας της καταρτίσεώς του.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundesverwaltungsgericht αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

««1) α) Συνιστούν “συγκεκριμένους και εξαιρετικούς λόγους”, κατά την έννοια του άρθρου 10 της οδηγίας 2005/36, οι περιστάσεις οι οποίες απαριθμούνται στις κατηγορίες που ορίζονται βάσει του άρθρου αυτού [...] ή πρέπει, επιπροσθέτως αυτών των περιστάσεων, να συντρέχουν “συγκεκριμένοι και εξαιρετικοί λόγοι” εξαιτίας των οποίων ο αιτών δεν πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στα κεφάλαια ΙΙ και ΙΙΙ του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας αυτής;

β) Στη δεύτερη των περιπτώσεων, τι είδους πρέπει να είναι αυτοί οι “συγκεκριμένοι και εξαιρετικοί λόγοι”; Πρέπει να πρόκειται για προσωπικούς λόγους, σχετικούς, επί παραδείγματι, με το προσωπικό βιογραφικό αιτούντος, εξαιτίας των οποίων ο

διακινούμενος εργαζόμενος δεν πληροί κατ' εξαίρεση τις προϋποθέσεις για την αυτόματη αναγνώριση του τίτλου εκπαιδεύσεώς του κατ' εφαρμογήν του κεφαλαίου ΙΙΙ του τίτλου ΙΙΙ της εν λόγω οδηγίας;

2) α) Προϋποθέτει η έννοια του "αρχιτέκτονα", κατά το άρθρο 10, στοιχείο γ', της οδηγίας 2005/36, ότι, στο κράτος μέλος καταγωγής του, ο διακινούμενος εργαζόμενος άσκησε, πέραν των τεχνικών δραστηριοτήτων σχεδιασμού, επιβλέψεως και υλοποιήσεως, δραστηριότητες που εμπίπτουν στον τομέα του καλλιτεχνικού και οικονομικού σχεδιασμού κτιρίων, πολεοδομικές δραστηριότητες, ενδεχομένως δε και δραστηριότητες συντηρήσεως μνημείων ή ότι είχε τη δυνατότητα να τις ασκήσει μετά το πέρας της καταρτίσεώς του και, ενδεχομένως, σε ποιο βαθμό;

β) Προϋποθέτει η έννοια του αρχιτέκτονα, κατά το άρθρο 10, στοιχείο γ', της οδηγίας 2005/36, ότι ο διακινούμενος εργαζόμενος έχει τύχει εκπαιδεύσεως πανεπιστημιακού επιπέδου, της οποίας πρωταρχικό στοιχείο συνιστά η αρχιτεκτονική υπό την έννοια ότι αυτή περιλαμβάνει, εκτός από τα τεχνικά ζητήματα σχεδιασμού, επιβλέψεως και υλοποιήσεως, και ζητήματα που εμπίπτουν στον τομέα του καλλιτεχνικού και οικονομικού σχεδιασμού κτιρίων, ζητήματα πολεοδομικής φύσεως, ενδεχομένως δε και συντηρήσεως μνημείων, και, ενδεχομένως, σε ποιο βαθμό;

γ) (i) Εξαρτάται η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα, στοιχεία α' και β', από το πώς χρησιμοποιείται συνήθως ο τίτλος του "αρχιτέκτονα" σε άλλα κράτη μέλη (άρθρο 48, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/36);

(ii) ή αρκεί να αποδειχθεί το πώς χρησιμοποιείται συνήθως ο τίτλος του "αρχιτέκτονα" στο κράτος μέλος καταγωγής και στο κράτος μέλος υποδοχής;

(iii) ή δύναται να συναχθεί το φάσμα των δραστηριοτήτων που συνδέονται συνήθως με τον τίτλο του "αρχιτέκτονα" στην Ευρωπαϊκή Ένωση από το άρθρο 46, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2005/36;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος, στοιχείο α'

23 Με το πρώτο ερώτημά του, στοιχείο α', το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί αν το άρθρο 10, στοιχείο γ', της οδηγίας 2005/36 έχει την έννοια ότι ο αιτών, ο οποίος επιθυμεί να υπαχθεί στο καθεστώς του γενικού συστήματος αναγνωρίσεως τίτλων εκπαιδεύσεως που προβλέπεται στο κεφάλαιο Ι του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας αυτής, πρέπει, εκτός από το να κατέχει τίτλο εκπαιδεύσεως που δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα V, σημείο 5.7.1, της εν λόγω οδηγίας, να αποδεικνύει και ότι συντρέχουν «συγκεκριμένοι και εξαιρετικοί λόγοι».

24 Καταρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι με το άρθρο 10 της οδηγίας 2005/36 καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής του γενικού συστήματος αναγνωρίσεως των τίτλων εκπαιδεύσεως, το οποίο προβλέπεται στο κεφάλαιο Ι του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας αυτής. Το εν λόγω σύστημα προβλέπει τον, εκ μέρους των αρχών του κράτους μέλους υποδοχής, κατά περίπτωση έλεγχο των επαγγελματικών προσόντων που απέκτησε ο αιτών στο κράτος μέλος καταγωγής του. Όσον αφορά τους αρχιτέκτονες, το πεδίο εφαρμογής του οριοθετείται με το άρθρο 10, στοιχείο γ', της εν λόγω οδηγίας.

25 Εντούτοις, η οδηγία 2005/36 προβλέπει, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη της 19, ότι, όσον αφορά ιδίως το επάγγελμα του αρχιτέκτονα, η αμοιβαία αναγνώριση των τίτλων εκπαιδεύσεως θα πρέπει να στηρίζεται στην αρχή της αυτόματης αναγνωρίσεως των εν λόγω τίτλων εκπαιδεύσεως,

βάσει συντονισμού των ελάχιστων προϋποθέσεων εκπαιδεύσεως. Το εν λόγω σύστημα αυτόματης αναγνωρίσεως των τίτλων εκπαιδεύσεως διέπεται από το κεφάλαιο ΙΙΙ του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας 2005/36.

26 Κατά πάγια νομολογία, προκειμένου να καθορισθεί το περιεχόμενο διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, εν προκειμένω του άρθρου 10 της οδηγίας 2005/36, πρέπει να λαμβάνονται συγχρόνως υπόψη το γράμμα της, το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται και οι σκοποί της (απόφαση Spedition Welter, C-306/12, EU:C:2013:650, σκέψη 17 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

27 Όσον αφορά το γράμμα του άρθρου 10 της οδηγίας 2005/36, επιβάλλεται να επισημανθεί ότι η εισαγωγική περίοδος του άρθρου αυτού εξαρτά, όσον αφορά τα επαγγέλματα που υπάγονται καταρχήν στο καθεστώς αυτόματης αναγνωρίσεως των τίτλων εκπαιδεύσεως, την εφαρμογή του γενικού συστήματος αναγνωρίσεως των τίτλων αυτών από το αν πληρούνται δύο προϋποθέσεις, συγκεκριμένα δε, αφενός, ότι ο αιτών δεν πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται για την εφαρμογή του καθεστώτος αυτόματης αναγνωρίσεως και, αφετέρου, ότι συντρέχουν συγκεκριμένοι και εξαιρετικοί λόγοι, εξαιτίας των οποίων ο αιτών βρίσκεται στην κατάσταση αυτή.

28 Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από τη διατύπωση της αιτιολογικής σκέψεως 17 της οδηγίας 2005/36, κατά την οποία το γενικό σύστημα αναγνωρίσεως των επαγγελματικών προσόντων έχει εφαρμογή εφόσον ο αιτών, [για ιδιαίτερους και εξαιρετικούς λόγους], δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να υπαχθεί στο καθεστώς αυτόματης αναγνωρίσεως.

29 Της εισαγωγικής περιόδου του άρθρου 10 της οδηγίας 2005/36 έπονται τα στοιχεία α′ έως ζ′, τα οποία κατατείνουν στη διευκρίνιση του περιεχομένου της πρώτης ή της δεύτερης των προϋποθέσεων του άρθρου αυτού. Τα εν λόγω στοιχεία έχουν εφαρμογή είτε στην περίπτωση ενός ή πλειόνων επαγγελμάτων ειδικώς είτε, διαγωνίως, σε σύνολο επαγγελματιών που βρίσκονται σε συγκεκριμένη κατάσταση.

30 Το άρθρο 10, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2005/36, το οποίο αφορά ειδικώς το επάγγελμα του αρχιτέκτονα, σκοπεί στη ρύθμιση μιας συγκεκριμένης πραγματικής καταστάσεως, συγκεκριμένα δε εκείνης κατά την οποία ο αιτών δεν κατέχει τίτλο εκπαιδεύσεως που περιλαμβάνεται στο παράρτημα V, σημείο 5.7.1, της οδηγίας αυτής. Βάσει, όμως, του άρθρου 21, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, η κατοχή τίτλου εκπαιδεύσεως περιλαμβανομένου στο παράρτημα αυτό αποτελεί την προϋπόθεση για την εφαρμογή του καθεστώτος αυτόματης αναγνωρίσεως των τίτλων εκπαιδεύσεως, το οποίο προβλέπεται στο κεφάλαιο ΙΙΙ του τίτλου ΙΙΙ της ιδίας οδηγίας, στην περίπτωση των αρχιτεκτόνων. Ως εκ τούτου, το άρθρο 10, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2005/36 αφορά αποκλειστικώς την πρώτη εκ των δύο προϋποθέσεων της εισαγωγικής περιόδου του άρθρου αυτού, δηλαδή αυτήν που αφορά την περίπτωση κατά την οποία δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του καθεστώτος αυτόματης αναγνωρίσεως.

31 Εντούτοις, το γεγονός αυτό δεν συνεπάγεται ότι, προκειμένου περί αρχιτεκτόνων που κατέχουν τίτλους εκπαιδεύσεως οι οποίοι δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα V, σημείο 5.7.1, της οδηγίας 2005/36, δεν έχει εφαρμογή η δεύτερη προϋπόθεση η οποία διαλαμβάνεται στην εισαγωγική περίοδο του άρθρου 10 της οδηγίας αυτής, δεδομένου ότι οι δύο προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται σωρευτικά.

32 Ως εκ τούτου, βάσει του γράμματος του άρθρου 10 της εν λόγω οδηγίας, αιτών που επιθυμεί να υπαχθεί στο γενικό σύστημα αναγνωρίσεως τίτλων εκπαιδεύσεως, το οποίο έχει εφαρμογή στην περίπτωση των αρχιτεκτόνων, θα πρέπει να αποδείξει όχι μόνον ότι εμπίπτει στην περίπτωση που διαλαμβάνεται στο άρθρο 10, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2005/36 , δηλαδή ότι δεν κατέχει κάποιον από τους τίτλους εκπαιδεύσεως που περιλαμβάνονται στο εν λόγω παράρτημα V, σημείο 5.7.1, αλλά και να επικαλεσθεί την ύπαρξη «συγκεκριμένων και εξαιρετικών λόγων», εξαιτίας των οποίων βρίσκεται στην κατάσταση αυτή.

33 Η ερμηνεία αυτή είναι σύμφωνη με τη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης, όπως αυτή συνάγεται από τις προπαρασκευαστικές εργασίες για την έκδοση της οδηγίας 2005/36. Όσον αφορά το άρθρο 10 της οδηγίας αυτής, στην αρχική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως προκύπτει από την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων [COM(2002) 119 τελικό] (ΕΕ 2002, C 181 E, σ. 183), ουδόλως γίνεται μνεία της φράσεως των «συγκεκριμένων και εξαιρετικών λόγων» ή του άρθρου 10, στοιχεία α′ έως ζ′, της οδηγίας 2005/36. Η έννοια και οι διατάξεις αυτές προστέθηκαν κατόπιν πρωτοβουλίας του Συμβουλίου στην κοινή θέση (ΕΚ) 10/2005 που καθορίσθηκε από το Συμβούλιο στις 21 Δεκεμβρίου 2004 για [την έκδοση] της οδηγίας 2005/…/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων (ΕΕ 2005, C 58 E, σ. 1). Από την αιτιολογική έκθεση που συνέταξε το Συμβούλιο (ΕΕ 2005, C 58 E, σ. 119) προκύπτει ότι το θεσμικό όργανο αυτό έκρινε υπερβολικά ευρεία την αρχική πρόταση της Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 10 της οδηγίας αυτής. Στην εν λόγω αιτιολογική έκθεση, το Συμβούλιο διευκρινίζει επίσης ότι «το γενικό σύστημα θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στα επαγγέλματα που δεν καλύπτονται από τα κεφάλαια ΙΙ και ΙΙΙ του τίτλου ΙΙΙ, καθώς και στις ειδικές περιπτώσεις που απαριθμούνται στο άρθρο 10, στοιχεία α′ έως ζ′ της κοινής θέσης, στις οποίες ο αιτών, ενώ [ασκεί] επάγγελμα καλυπτόμενο από τα εν λόγω κεφάλαια, για συγκεκριμένους και εξαιρετικούς λόγους, δεν πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται σε αυτά».

34 Επιπροσθέτως, αντιβαίνει στην οικονομία και τον σκοπό της οδηγίας 2005/36 τυχόν διασταλτική ερμηνεία της φράσεως «συγκεκριμένοι και εξαιρετικοί λόγοι», κατά την οποία οι λόγοι αυτοί δεν αποτελούν προϋπόθεση αυτοτελή σε σχέση με εκείνη του άρθρου 10, στοιχείο γ′, της οδηγίας αυτής.

35 Όσον αφορά την οικονομία της οδηγίας 2005/36, προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 19 σε σχέση με το επάγγελμα του αρχιτέκτονα ότι τα επαγγελματικά προσόντα των αρχιτεκτόνων αναγνωρίζονται κατά προτεραιότητα βάσει του καθεστώτος αυτόματης αναγνωρίσεως των τίτλων εκπαιδεύσεως, το οποίο προβλέπεται στα άρθρα 21 και 46, καθώς και στο παράρτημα V, σημείο 5.7.1 της εν λόγω οδηγίας.

36 Όσον αφορά τον σκοπό της οδηγίας 2005/36, από τα άρθρα της 1 και 4, παράγραφος 1, προκύπτει ότι η αμοιβαία αναγνώριση σκοπεί κυρίως να καταστήσει δυνατή στον κάτοχο επαγγελματικού προσόντος, βάσει του οποίου παρέχεται στον κάτοχο πρόσβαση σε επάγγελμα νομοθετικώς κατοχυρωμένο στο κράτος μέλος καταγωγής του, την εντός του κράτους μέλους υποδοχής πρόσβαση στο ίδιο επάγγελμα με εκείνο για το οποίο διαθέτει τα απαιτούμενα προσόντα στο κράτος μέλος καταγωγής και την άσκησή του στο κράτος μέλος υποδοχής υπό τους ίδιους όρους με τους ημεδαπούς (απόφαση Ordre des architectes, C-365/13, EU:C:2014:280, σκέψη 19).

37 Τυχόν ερμηνεία, όμως, του άρθρου 10, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2005/36 υπό την έννοια ότι δεν επιβάλλει να αποδεικνύουν οι αιτούντες που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του κεφαλαίου ΙΙΙ του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας αυτής ότι συντρέχουν συγκεκριμένοι και ειδικοί λόγοι θα είχε ενδεχομένως ως συνέπεια να επιβάλλει στο κράτος μέλος υποδοχής να ελέγχει τους τίτλους εκπαιδεύσεως των οποίων κάτοχος είναι ο αιτών, μολονότι αυτός δεν διαθέτει τα αναγκαία προσόντα για την άσκηση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα εντός του κράτους μέλους καταγωγής του, ενδεχόμενο που θα αντέβαινε στον σκοπό της εν λόγω οδηγίας.

38 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα, στοιχείο α′, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2005/36 έχει την έννοια ότι ο αιτών, ο οποίος επιθυμεί να υπαχθεί στο καθεστώς του γενικού συστήματος αναγνωρίσεως τίτλων εκπαιδεύσεως που προβλέπεται στο κεφάλαιο Ι του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας αυτής, πρέπει, εκτός από το να κατέχει τίτλο εκπαιδεύσεως που δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα V, σημείο 5.7.1, της εν λόγω οδηγίας, να αποδεικνύει και ότι συντρέχουν «συγκεκριμένοι και εξαιρετικοί λόγοι».

Επί του πρώτου ερωτήματος, στοιχείο β'

39 Με το πρώτο ερώτημα, στοιχείο β', το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί, κατ' ουσίαν, ποιες περιστάσεις μπορούν να συνιστούν «συγκεκριμένους και εξαιρετικούς λόγους», κατά την έννοια του άρθρου 10, στοιχείο γ', της οδηγίας 2005/36.

40 Ο H. Angerer, η Γερμανική και η Ρουμανική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή φρονούν ότι η έννοια των «συγκεκριμένων και εξαιρετικών λόγων» παραπέμπει σε περιστάσεις που άπτονται πιθανών θεσμικών και οργανωτικών εμποδίων οφειλόμενων στη συγκεκριμένη κατάσταση του οικείου κράτους μέλους. Ο H. Angerer, η Landesanwaltschaft Bayern als Vertreter des öffentlichen Interesses και η Επιτροπή φρονούν, εξάλλου, ότι οι λόγοι αυτοί περιλαμβάνουν και στοιχεία απτόμενα της προσωπικής περιπτώσεως του αιτούντος, ιδίως δε το βιογραφικό του, την εκπαίδευση της οποίας έτυχε ή γεγονότα της ιδιωτικής ζωής του. Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, εάν αυτά τα προσωπικά στοιχεία μπορούν να συνιστούν «συγκεκριμένους και εξαιρετικούς λόγους», πρέπει να διακριβωθεί ότι ο αιτών διαθέτει όλες τις επαγγελματικές ικανότητες που καθιστούν δυνατή την εκ μέρους του άσκηση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα.

41 Συναφώς, το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφαση Dreessen (C-31/00, EU:C:2002:35, σκέψεις 27 και 28), ότι τα κράτη μέλη πρέπει να τηρούν τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, όπως αυτές απορρέουν από την εκ μέρους του Δικαστηρίου ερμηνεία των άρθρων 49 ΣΛΕΕ και 53 ΣΛΕΕ, οσάκις εξετάζουν αίτηση για τη χορήγηση αδείας ασκήσεως του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα σε περίπτωση κατά την οποία ο αιτών δεν δύναται να επικαλεσθεί τον μηχανισμό αυτόματης αναγνωρίσεως των επαγγελματικών προσόντων. Τούτο συμβαίνει μεταξύ άλλων σε περίπτωση κατά την οποία, εκ παραδρομής των αρμοδίων αρχών του οικείου κράτους μέλους, ο τίτλος εκπαιδεύσεως που διαθέτει ο αιτών δεν έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή.

42 Επίσης, από την απόφαση Hocsman (C-238/98, EU:C:2000:440, σκέψη 23) προκύπτει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να τηρούν τις κατά το άρθρο 49 ΣΛΕΕ υποχρεώσεις τους όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων οσάκις ο αιτών δεν δύναται να επικαλεσθεί τον προβλεπόμενο από την εφαρμοστέα οδηγία μηχανισμό αυτόματης αναγνωρίσεως των επαγγελματικών προσόντων λόγω του τόπου κτήσεως του οικείου τίτλου εκπαιδεύσεως και της πανεπιστημιακής και επαγγελματικής πορείας του.

43 Από τις προπαρασκευαστικές εργασίες για την έκδοση της οδηγίας 2005/36 και ειδικότερα από την προμνημονευθείσα στη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως αιτιολογική έκθεση του Συμβουλίου προκύπτει ότι οι επίμαχες περιπτώσεις των υποθέσεων επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις Hocsman (C-238/98, EU:C:2000:440) και Dreessen (C-31/00, EU:C:2002:35) αποτέλεσαν, μεταξύ άλλων, τον λόγο εκδόσεως της οδηγίας αυτής. Ως εκ τούτου, οι διαλαμβανόμενοι στο άρθρο αυτό «συγκεκριμένοι και εξαιρετικοί λόγοι» δύνανται να περιλαμβάνουν περιστάσεις απτόμενες τόσο πιθανών θεσμικών και οργανωτικών εμποδίων οφειλόμενων στη συγκεκριμένη κατάσταση του οικείου κράτους μέλους όσο και της προσωπικής καταστάσεως του αιτούντος.

44 Προκειμένου να καθορισθεί το περιεχόμενο της φράσεως των «συγκεκριμένων και εξαιρετικών λόγων», πρέπει εξάλλου να ληφθεί υπόψη ο σκοπός της οδηγίας 2005/36, ο οποίος, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως, συνίσταται στο να καταστήσει δυνατή στον κάτοχο επαγγελματικού προσόντος, βάσει του οποίου παρέχεται στον κάτοχο πρόσβαση σε επάγγελμα νομοθετικώς κατοχυρωμένο στο κράτος μέλος καταγωγής του, την εντός του κράτους μέλους υποδοχής πρόσβαση στο ίδιο επάγγελμα με εκείνο για το οποίο διαθέτει τα απαιτούμενα προσόντα στο κράτος μέλος καταγωγής.

45 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα, στοιχείο β', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, στοιχείο γ', της οδηγίας 2005/36 έχει την έννοια ότι η φράση «συγκεκριμένοι και εξαιρετικοί λόγοι», κατά τη διάταξη αυτή, παραπέμπει στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο αιτών δεν κατέχει τίτλο που περιλαμβάνεται στο παράρτημα V, σημείο 5.7.1, της οδηγίας

αυτής, δεδομένου ότι ο εν λόγω αιτών δεν μπορεί να επικαλεσθεί ότι διαθέτει τα επαγγελματικά προσόντα βάσει των οποίων του παρέχεται, στο κράτος μέλος καταγωγής, πρόσβαση σε επάγγελμα διαφορετικό εκείνου που επιθυμεί να ασκήσει στο κράτος μέλος υποδοχής.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

46 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 10, στοιχείο γ', της οδηγίας 2005/36 έχει την έννοια ότι το σημασιολογικό περιεχόμενο του όρου «αρχιτέκτονας», που διαλαμβάνεται στη διάταξη αυτή, αφενός μεν πρέπει να καθορίζεται βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους καταγωγής, του κράτους μέλους υποδοχής, των λοιπών κρατών μελών ή βάσει των προϋποθέσεων του άρθρου 46 της οδηγίας αυτής, αφετέρου δε επιβάλλει να έχει τύχει ο αιτών εκπαιδεύσεως και να διαθέτει πείρα που δεν περιλαμβάνει μόνον τις τεχνικές δραστηριότητες σχεδιασμού, επιβλέψεως οικοδομικών έργων και υλοποιήσεως, αλλά και δραστηριότητες που εμπίπτουν στον τομέα του καλλιτεχνικού και οικονομικού σχεδιασμού κτιρίων, πολεοδομικές δραστηριότητες, ενδεχομένως δε και δραστηριότητες συντηρήσεως μνημείων.

47 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη σχετική με την οδηγία 85/384 νομολογία, απόκειται στην εθνική νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής να καθορίσει τις δραστηριότητες που εμπίπτουν στον τομέα της αρχιτεκτονικής, δεδομένου ότι η εν λόγω οδηγία δεν αποσκοπεί στο να ρυθμίσει τις προϋποθέσεις για την πρόσβαση στο επάγγελμα του αρχιτέκτονα ούτε να καθορίσει το είδος των δραστηριοτήτων που πρέπει να ασκούν τα μέλη αυτού (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia κ.λπ., C-111/12, EU:C:2013:100, σκέψη 42).

48 Η διαπίστωση της προηγουμένης σκέψεως ισχύει κατ' αναλογίαν και στην περίπτωση του καθεστώτος αυτόματης αναγνωρίσεως των τίτλων εκπαιδεύσεως αρχιτέκτονα που προβλέπει η οδηγία 2005/36. Τούτο συνάγεται ειδικότερα από την αιτιολογική σκέψη 28 της οδηγίας αυτής, κατά την οποία ο όρος «αρχιτέκτονας» χρησιμοποιείται στην εν λόγω οδηγία προκειμένου να οριοθετηθεί το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων περί αυτόματης αναγνωρίσεως των τίτλων εκπαιδεύσεως στον τομέα της αρχιτεκτονικής, με την επιφύλαξη των ιδιαίτερων περιπτώσεων των εθνικών νομοθεσιών που διέπουν τις δραστηριότητες αυτές.

49 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 56 των προτάσεών του, εφόσον ο νομοθέτης της Ένωσης δεν είχε την πρόθεση να ορίσει την έννοια του «αρχιτέκτονα» στο πλαίσιο του καθεστώτος αυτόματης αναγνωρίσεως των τίτλων εκπαιδεύσεως που προβλέπει η οδηγία 2005/36, κατά μείζονα λόγο δεν είχε τη βούληση να την ορίσει στο πλαίσιο του γενικού συστήματος.

50 Πρέπει επίσης να διευκρινισθεί ότι οι κατά το άρθρο 46 της οδηγίας 2005/36 απαιτήσεις δεν έχουν, αφεαυτών, εφαρμογή στο πλαίσιο του γενικού συστήματος αναγνωρίσεως τίτλων εκπαιδεύσεως αρχιτεκτόνων. Συγκεκριμένα, το άρθρο αυτό, που αφορά ειδικώς το σύστημα αυτόματης αναγνωρίσεως το οποίο στηρίζεται στον συντονισμό των ελάχιστων προϋποθέσεων εκπαιδεύσεως, περιγράφει τις ελάχιστες προϋποθέσεις εκπαιδεύσεως.

51 Ως εκ τούτου, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, στοιχείο γ', της οδηγίας 2005/36 έχει την έννοια ότι το σημασιολογικό περιεχόμενο του όρου «αρχιτέκτονας», που διαλαμβάνεται στη διάταξη αυτή, πρέπει να καθορίζεται βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους υποδοχής και, εν συνεχεία, ότι δεν επιβάλλει κατ' ανάγκην να έχει τύχει ο αιτών εκπαιδεύσεως και να διαθέτει πείρα που δεν περιλαμβάνει μόνον τις τεχνικές δραστηριότητες σχεδιασμού, επιβλέψεως οικοδομικών έργων και υλοποιήσεως, αλλά και δραστηριότητες που εμπίπτουν στον τομέα του καλλιτεχνικού και οικονομικού σχεδιασμού κτιρίων, πολεοδομικές δραστηριότητες, ενδεχομένως δε και δραστηριότητες συντηρήσεως μνημείων.

Επί των δικαστικών εξόδων

52 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 10, στοιχείο γ', της οδηγίας 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 279/2009 της Επιτροπής, της 6ης Απριλίου 2009, έχει την έννοια ότι ο αιτών, ο οποίος επιθυμεί να υπαχθεί στο καθεστώς του γενικού συστήματος αναγνωρίσεως τίτλων εκπαιδεύσεως που προβλέπεται στο κεφάλαιο Ι του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας αυτής, πρέπει, εκτός από το να κατέχει τίτλο εκπαιδεύσεως που δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα V, σημείο 5.7.1, της εν λόγω οδηγίας, να αποδεικνύει και ότι συντρέχουν «συγκεκριμένοι και εξαιρετικοί λόγοι».**

2) **Το άρθρο 10, στοιχείο γ', της οδηγίας 2005/36, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 279/2009, έχει την έννοια ότι η φράση «συγκεκριμένοι και εξαιρετικοί λόγοι», κατά τη διάταξη αυτή, παραπέμπει στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο αιτών δεν κατέχει τίτλο που περιλαμβάνεται στο παράρτημα V, σημείο 5.7.1, της οδηγίας αυτής, δεδομένου ότι ο εν λόγω αιτών δεν μπορεί να επικαλεσθεί ότι διαθέτει τα επαγγελματικά προσόντα βάσει των οποίων του παρέχεται, στο κράτος μέλος καταγωγής, πρόσβαση σε επάγγελμα διαφορετικό εκείνου που επιθυμεί να ασκήσει στο κράτος μέλος υποδοχής.**

3) **Το άρθρο 10, στοιχείο γ', της οδηγίας 2005/36, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 279/2009, έχει την έννοια ότι το σημασιολογικό περιεχόμενο του όρου «αρχιτέκτονας», που διαλαμβάνεται στη διάταξη αυτή, πρέπει να καθορίζεται βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους υποδοχής και, εν συνεχεία, ότι δεν επιβάλλει κατ' ανάγκην να έχει τύχει ο αιτών εκπαιδεύσεως και να διαθέτει πείρα που δεν περιλαμβάνει μόνον τις τεχνικές δραστηριότητες σχεδιασμού, επιβλέψεως οικοδομικών έργων και υλοποιήσεως, αλλά και δραστηριότητες που εμπίπτουν στον τομέα του καλλιτεχνικού και οικονομικού σχεδιασμού κτιρίων, πολεοδομικές δραστηριότητες, ενδεχομένως δε και δραστηριότητες συντηρήσεως μνημείων.**

(υπογραφές)